

VEGYESEK.

Magyarország kivitele Sziléziába és Szászországba 1751-, 1752- és 1753-ban.

Magyarország gazdasági és kereskedelmi életében nevezetes fordulópont az 1754. év. Ekkor lépett életbe az új vectigal, ekkor lett Magyarország a szó szoros értelmében Ausztria gyarmatává. Két évtizednél tovább készült a terjedelmére nézve is hatalmas új vectigal, melynek igazi célja a kereskedelmi és a gazdasági viszonyok javítása lett volna, de sajnós! ennek épp az ellenkezője történt. Az új vectigal olyan állapotba alacsonyította Magyarországot, hogy a kivitelnél és a behozatalnál az örökös tartományok legutolsója is hasonlíthatatlanul kevesebbet fizetett vámban és harminczadban, mint Magyarország. Sőt még a törökországi tartományok is jelentős előnyben voltak Magyarországgal szemben, mert kereskedői csak 5 perczentet fizettek a behozatalnál, holott a magyar kereskedőknek a külföldről hozott áruk után harmincz százalékot kellett fizetniük. Így érthetjük meg például, hogy Oláhországból egy-egy évben nyolczvan-ezer akó bort is hoznak Erdélybe, holott Magyarországból a magas vámok miatt alig néhány hordót vittek ugyanoda. Mivel az új vectigal s a vele egy időben kiadott rendeletek Magyarország részére teljesen elzárta a külföldi piacokat, hogy kereskedőink kénytelenek legyenek az örökös tartományokban vásárolni: a külföldi államok retorsiókkal éltek, s a magyar termékekre megtorló vámokat vetettek. S a mi kevés kivitelünk volt eddig borbán, állatokban, dohányban és hamuzsirban, az új vectigal kihirdetése után az is nagyrészt a nyakunkon maradt.

Szászország és Szilézia kivitele Magyarországból ugyan nem volt valami nagy, de azért 2—300,000 frtot évenként kített, a mi az akkori gazdasági viszonyok mellett jelentékeny összeg volt. E két ország kivitele különösen fontos volt bortermelésünkre. Egész vidékek éltek a szász és a sziléziai borkereskedők pénzéből; mert hisz rendes körülmények között évenként legalább 200,000 frtot hagytak nálunk borokért. Az új vectigal s a vele járó külön intézkedések megzavarván ez országoknak több százados békés kereskedelmi összeköttetését. Magyarország attól a jövedelemtől is elesett, a mit eddig Sziléziából és Szászországból kapott.

A mikor a bécsi kereskedelmi tanács (Commerzien-Rath) éppen arról tanakodott, hogy miképpen akadályozza meg Szászország és a porosz Szilézia ipari és gyári termékeinek Magyarországra való behozatalát, a magyar kamara elnökéhez, Erdődy János grófhoz azzal a kéréssel fordult (1754. decz. 12.), küldené meg azon kimutatásokat, melyek Magyarország, Szászország és Szilézia áruforgalmáról világos képet adhatnak. A magyar kamara 1755. január 27-én küldi fel a kívánt kimutatásokat. E nagyértékű, habár korántsem teljes kimutatás szerint Magyarország kivitele Szászországba és porosz Sziléziába a jelzett három év alatt így oszlott meg:

K i v i t e l ű n k.

Az áru neve	1751		1752		1753		Összes súly mázsákban	Összes érték
	Súly m.	Érték frt	Súly m.	Érték frt	Súly m.	Érték frt		
Hamuzsír.....	2147	8588.—	13813	52252.—	6186 ³ / ₄	24747.—	22146 ³ / ₄	88587.—
Fonál és czérna ..	—	1661.—	—	2904.—	—	1171.—	—	5736.—
Nyersbőr.....	—	1186.—	—	1910.—	—	4423.—	—	7519.—
Feldolgozott bőr ..	—	1202.—	—	809.—	—	10608.—	—	12619.—
Méz.....	680 ¹ / ₂ akó	6124.50	919 ¹ / ₂ akó	8275.50	489	4401.—	2089 akó	18801.—
Vegyes termények ..	—	2806.75	—	1506.—	—	1414.—	—	5726.75
Faggyú.....	3 ¹ / ₄ m.	32.50	16 ³ / ₄ m.	167.50	105 ¹ / ₄	1052.50	125 ¹ / ₄ m.	1252.—
Pálinka.....	—	850.75	—	1386.—	—	1395.—	—	3631.75
Feldolgozott réz....	29 m.	1450.—	—	—	—	—	29	1450.—
Ásványok.....	—	2705.50	—	2523.—	—	5362.—	—	10590.50
Ökör.....	171 drb.	3420.—	129 drb.	2580.—	371 drb.	7420.—	671 darab	12420.—
Illatszér.....	—	307.—	—	552.—	—	575.—	—	1384.—
Ló.....	13 drb	290.—	9 drb	270.—	10 drb.	300.—	32 drb.	960.—
Birka.....	4142 drb.	5177.50	4805 drb.	6006.25	2357 drb.	2946.25	11304 drb.	14130.—
Dohány.....	2945 m.	17670.—	2813 ¹ / ₂ m.	16881.—	4664 ¹ / ₄	27985.50	10422 ³ / ₄	62536.50
Viasz.....	4 ¹ / ₂ m.	180.—	1 ¹ / ₂ m.	60.—	31 ³ / ₄ m.	1270.—	37 ³ / ₅ m.	1510.—
Alsó - magyarországi borok.....	23697 akó	189576.—	13252 akó	106016.—	15687 akó	123496.—	52636 akó	421088.—
Felső - magyarországi borok.....	305 akó	12200.—	316 akó	12640.—	160 akó	6400.—	781 akó	3124.—
Összesen.....	255527 frt 50 kr.		219738 frt 25 kr.		226916 frt 25 kr.		—	702182.—

B e h o z a t a l u n k.

478

Az áru neve	1751		1752		1753		Ö s s z e s e n	
	Súly	Érték frt.	Súly	Érték frt.	Súly	Érték frt.	Súly	Érték frt.
Fegyver	—	4028.—	—	2797.—	—	1256.—	—	8081.—
Ólom	57 ¹ / ₂ m.	537.50	87 ¹ / ₂ m.	818.—	123 ¹ / ₂ m.	988.—	268 ¹ / ₂ m.	2348.50
Pálinka	7 ¹ / ₂ akó	189.—	5 ¹ / ₄ akó	187.50	1 ¹ / ₄ akó	37.50	14 akó	384.—
Vaj és sajt	133 ¹ / ₂ m.	2002.50	104 ¹ / ₂ m.	1567.50	74 ¹ / ₂ m.	1117.50	352 ¹ / ₂ m.	4687.50
Confect	—	236.—	—	707.—	—	99.—	—	1042.—
Szőnyeg	—	271.—	—	245.—	—	—	—	516.—
Vasnemű	—	417.—	—	463.—	—	339.—	—	1219.—
Festék	—	10369.50	—	15579.—	—	13306.—	—	39254.—
Toll	—	—	—	5.—	—	160.—	—	165.—
Hal	—	692.—	—	535.—	—	355.—	—	1582.—
Tengeri hal	—	8953.—	—	15746.—	—	7419.—	—	33118.—
Len és kender	9 ¹ / ₂ m.	142.50	111 ¹ / ₂ m.	1226.—	77 m.	885.—	198 m.	2253.50
Galanterie	—	4237.—	—	3290.—	—	3863.—	—	11330.—
Czérna	—	3713.—	—	4991.—	—	932.—	—	9636.—
Üveg	—	3203.—	—	3725.—	—	1032.—	—	7960.—
Fűszer	—	59877.—	—	44259.—	—	70442.—	—	174578.—
Gold und Silber Gespunst	—	23024.—	—	17792.—	—	9728.—	—	50544.—
G. u. S. Gesp. Leonisch	4082 ¹ / ₂ font	8165.—	3952 font	7637.—	2112 font	4224. -	10146 ¹ / ₂ font	20026.—
Fanemű	—	120.—	—	113.—	—	—	—	233.—

Nyersbőr	—	3495.—	—	3364.—	—	1221.—	—	8060.—
Kidolgozott bőr	—	61071.—	—	46408.—	—	55505.—	—	162984.—
Termények	—	111.50	—	285.—	—	5570.—	—	5966.50
Ékszer	—	722.—	—	1080.—	—	1270.—	—	3072.—
Pálinka és szesz	—	40904.—	—	78886.—	—	61208.—	—	180998.—
Vászon	29969 vég	179814.—	35696 ¹ / ₂ vég	214179.—	25934 vég	155604.—	91599 ¹ / ₂ vég	549897.—
Szövet (Cotton)	1814 vég	21768.—	1714 ¹ / ₂ vég	20574.—	1140 ¹ / ₂ vég	13686.—	4669 vég	56028.—
Mineralia	—	10180.—	—	9609.—	—	8119.—	—	27908.—
Réz nemű	60 m.	3000.—	53 ¹ / ₂ m.	2675.—	37 ¹ / ₄ m.	1912.—	150 ³ / ₄ m.	7587.—
Déli gyümölcs	—	13385.50	—	12414.—	—	5165.—	—	30964.50
Olaj	36 mázsa	720.—	38 ³ / ₄ m.	775.—	74 ¹ / ₄ m.	1485.—	149 m.	2980.—
Papir	1112 rizs.	1668.—	3095 r.	4642.—	635 m.	952.50	4842 v.	7263.—
Selyemárú	—	28552.—	—	33293.—	—	81262.—	—	140111.—
Dohány	299 ³ / ₄ m.	14121.50	503 ³ / ₄ m.	22646.—	799 ¹ / ₂ m.	35977.50	1603 m.	72745.—
Szövet	4363 vég	130890.—	4167 vég	125010.—	4120 ³ / ₄ v.	123652.50	12651 vég	379552.50
Bor	—	—	—	45.—	—	25.—	—	70.—
Gyapjú-szövet	18772 ³ / ₄ vég	281591.50	19379 ³ / ₄ vég	290696.50	19519 ¹ / ₂ v.	292792.50	57672 vég	865080.50
Őn	41 m.	1845.—	14 ³ / ₄ m.	663.50	8 ¹ / ₂ m.	382.50	64 ¹ / ₄ m.	2891.—
Cukor	2684 ¹ / ₂ m.	80535.—	2528 ¹ / ₄ m.	75840.50	2479 ¹ / ₂ m.	74385.—	7692 ¹ / ₄ m.	230760.50
Összesen	1,000.747 frt 5 ⁰ kr.		1,066.695 frt — kr.		1,036,546 frt 50 kr.		3,103.989 frt — kr.	

**DEBRECZENHEZ TARTOZÓ BIRTOKOK
ÉS PUSZTÁI 1650 KÖRÜL.**

Tervezte: Zoltai L.

HADHÁZ

GUTH

ONYIRBAGOS

MÁRTONFALVA

VAMOSPÉRC

MONOSTOROS PÁLYI

OLÉTA VERTES

SARAND

BODÓHÁZA

KISPERCS

PAC

BANK

FANCSIKA

BOLDOG FALVA

DEBRECZEN HALAP

Ondód

gyvernek

Kontosgútja

Macs

Zelemer Szt György

Kisbörzse

PARLAG

Tamást

SAMSON

Csere

Soma

ÚJVÁROS

Cruc

Köcs

Eleg

Hegye

Nagy Hegye

Dardabalom

Kisbörzse

Debrece

Angyalfalva

Szigetegy

Kis Szob

Szóboszlo

Nádudvar

Kosely

NAGYIVÁN

Kocs

Ohát

EGYEK

OCSEGE

Cserépes

Hort

Kecskés

Jelmagyarázat.

- - - - - A város régi határa
- - - - - A város mostani határa
- ☞ Szőlőskertek ☛ Erdő.
- ☛ Elpusztult faluhelye
- ☛ Mocsaras vagy állás helye

Ezen kimutatásra nézve Erdődy János gróf, a magyar kamara elnöke 1755. január 27-én kelt fölterjesztésében megjegyzi, hogy az összeállításnál sok nehézséggel kellett megküzdeni, s hogy e kimutatás épp azért teljesnek és hűnek nem is mondható. A kimutatás legnagyobb hiánya, hogy a Morván át kivett és behozott árukat nem lehetett felvenni, mivel ezek „sub rubrica inductionis et educationis ex Moravia” szerepelnek és senki sem tudja megmondani, mi ment ebből Sziléziába és Morvába. Ezeket a dolgokat a határállomásokon kellett volna osztályozni, de nem tették.¹⁾

A kimutatásnak ezen hiánya leginkább Magyarország kivitelénél érezhető tehát. Tudjuk ugyanis, hogy a marhát és a sertést Magyarországból Morvába hajtották, s csak a morvaországi nagy vásárokról vitték Szászországba és Sziléziába. Ez az állatkivitel, mely pedig a legjelentősebb volt, teljesen hiányzik a kimutatásból. A magyar harmincadosok ugyanis csak annyit jegyeztek föl, hogy az állatokat Morvába hajtották. Hogy onnét hova vitték, az már nem az ő dolguk volt.

Dr. Takáts Sándor.

¹⁾ Közös pénzügyi levéltár: Hungarica 15181. fasc. 1755. márcz. 13. An das Commerzien-Directorium.